

Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri'nde

Eğitimde İnsan Kaynakları Yönetimi

Öğretmen Bağlamında Karşılaştırmalı
Eğitim Analizi

Selcan ATMACA

Halil IŞIK

Selcan ATMACA • Prof. Dr. Halil İŞİK

**Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri'nde
EĞİTİMDE İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİ
Öğretmen Bağlamında Karşılaştırmalı Eğitim Analizi**

ISBN 978-625-8656-91-6

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2026, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır; indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 2000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Haziran 2026, Ankara

Yayın-Proje: Selcan Durmuş
Dizgi-Grafik Tasarım: Beyza Nur Erdoğan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sayfa Basım Sanayi Ticaret Ltd. Şti.
İvedik OSB Matbaacılar Sit. 1514. Cad. No: 23-25
Yenimahalle/ANKARA

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 77079

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi
Macun Mahallesi 204 Cad. No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: yayinevi@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Bu alışma Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde Selcan ATMACA tarafından, Prof. Dr. Halil IŞIK danışmanlığında 2025 yılında kabul edilen "Amerika Birleşik Devletleri ve Türkiye'deki Eğitim Sistemlerinde İnsan Kaynakları Yönetimi: Öğretmen Merkezli Karşılaştırma Analiz" başlıklı yüksek lisans tezi temel alınarak hazırlanmıştır.

ÖN SÖZ

Bu çalışmanın amacı, Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri'nde eğitimde insan kaynakları yönetimine ilişkin karşılaştırmalı bir analiz yapmaktır. Söz konusu analiz, öğretmen odağında ele alınmaktadır. Farklı ülke ve toplumların eğitim sistemlerinin karşılaştırılması, bu sistemlerin sorunlarının çözümünde politikacılara ve karar vericilere yol gösterici olabilecek önemli bilgiler sunabilir. Toplumların kültürel özelliklerinin farklılık göstermesi doğal bir durumdur. Ancak bu farklılıklara rağmen, ülkelerin eğitimde yenileşme ve reform süreçlerinde diğer ülkelerin deneyim ve araştırmalarından yararlanmasının sağladığı katkı göz ardı edilemez. Bu nedenle karşılaştırmalı eğitim araştırmaları ve analizleri desteklenmelidir.

Karşılaştırma yapılan ülkelerin eğitim sistemlerinin yapısal açıdan farklılaştığı belirtilmelidir. Türkiye'de eğitim sistemi, Cumhuriyet'in kuruluşundan itibaren büyük ölçüde merkeziyetçi bir yapıya sahiptir. Buna karşılık Amerika Birleşik Devletleri'nde eğitim sistemi, kuruluşundan itibaren yerinden yönetim anlayışına dayalı bir yapı göstermektedir. Bu farklı yapısal özelliklere sahip ülkeleri kapsayan karşılaştırmalı eğitim analizleri, her iki ülke için de karşılıklı yarar sağlama potansiyeline sahiptir.

Amerika Birleşik Devletleri'nde yerel okul bölgeleri (Türkiye'de ilçe düzeyine benzer şekilde değerlendirilebilir), okulların yapı ve işleyişine ilişkin kararları alan, finansman sağlayan ve uygulayan temel birimlerdir. Türkiye'de ise karar alma ve finansman süreçleri büyük ölçüde merkezî düzeyde yürütülürken, okul yönetimleri üst kademelerden gelen kararlar doğrultusunda işleyişi sürdürmektedir. Okul müdürlerinin karar verme yetkileri sınırlı olup, daha çok uygulayıcı bir rol üstlenmektedirler. Amerika Birleşik Devletleri'nde yaklaşık 12.500 yerel okul bölgesinin bulunması ve bu bölgeler arasındaki sosyoekonomik farklılıklar, ülke genelinde ya da eyalet düzeyinde eşit kalitede eğitim hizmeti sunulmasını zorlaştırabilmektedir.

Karşılaştırmalı çalışmalar, toplumların birbirlerini tanımalarına katkı sağlamanın yanı sıra karşılıklı etkileşimi de artırmaktadır. Küreselleşmenin etkisiyle, ekonomik ve toplumsal kalkınma konusundaki tercihler, farklı toplumların birbirleriyle etkileşim kurmasını teşvik eden önemli bir unsur hâline gelmiştir. Türkiye açısından da benzer bir durum söz konusudur. Uluslararası bir yapı olan Avrupa Birliği, ülkemizin sosyal ve ekonomik kalkınması açısından bir araç olarak görülmekte ve bu doğrultuda ulusal düzeyde bir tercih ortaya konmaktadır. Bu bağlamda karşılaştırmalı çalışmalar, sosyal ve ekonomik kalkınma için gerekli bilimsel faaliyetler olarak değerlendirilmelidir.

Bu araştırma, Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri'ndeki eğitim sistemlerinde insan kaynakları yönetimi uygulamalarını öğretmen merkezli bir perspektifle karşılaştırmayı amaçlamaktadır. Çalışmada öğretmen istihdam süreçleri, mesleki gelişim politikaları, özlük hakları ile performans değerlendirme ve denetim sistemleri, insan kaynakları yönetimi kapsamında ele alınarak analiz edilmiştir.

Araştırmada doküman analizi yöntemi kullanılmış ve Bereday modeli çerçevesinde Türkiye ve ABD eğitim sistemlerine ait politika belgeleri, resmî yönetmelikler, yasalar ve akademik çalışmalar karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

*Saygılarımızla,
Haziran, 2026, Van*

Uzman Öğretmen Selcan ATMACA, Millî Eğitim Bakanlığı

ORCID No: 0009-0006-9654-9154

Prof. Dr. Halil IŞIK, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-5305-0744

KISALTMALAR DİZİNİ

AASA:	American Association of School Personnel Administrators
ABD:	Amerika Birleşik Devletleri
ACT:	American College Testing
AEPP:	Approved Educator Preparation Program
AGS:	Akademi Giriş Sınavı
ALST:	Academic Literacy Skills Test
ANAR:	A Nation at Risk Report
AYT:	Alan Yeterlilik Testi
BSRC:	Biology and Science Research Center
CBEST:	California Basic Educational Skills Test
CCTC:	California Teacher Recruitment Program
CEO:	Chief Executive Officer
CLI:	California Legislative Information
COE:	County of Education Office
CPE:	Continuing Professional Educaiton
CPR:	Adult, Child, Infant Pediatric
CSD:	City School District (Şehir Okul Bölgesi)
CSET:	California Subject Examinations for Teachers
CST:	Content Speciality Test
CSTP:	California Standards for the Teaching Profession
CTA:	California Teachers Association
CTC:	Comission on Teacher Credentialing
CTU:	Cleveland Teachers Union
DIP:	District Internship Program
DMK:	Devlet Memurları Kanunu
EAS:	Education All Students Test
EBT:	Eğitim Bilimleri Testi
EdTPA:	Ed Teacher Performance Assessment
ESB:	Education Service Center Board
ESSA:	Every Student Succeed Act
FBI:	Federal Bureau of Investigation
GMAT:	Graduate Management Admission Test
GRE:	Graduate Record Examination
GYOP:	Grow Your Own Program
IC:	Initial Certification
IHA:	Independent High School Associaton

IHE:	Institute of Higher Education
ILC:	Educational Leadership Chorus
IREL:	Initial Resident Educator License:
ITP:	Intern Teacher Program
IUTCP:	Induction and University Teacher Credential Program
İKY:	İnsan Kaynakları Yönetimi
İSG:	İş Sağlığı ve Güvenliği
K-12:	Kindergarten to 12th Grade
KPSS:	Kamu Personeli Seçme Sınavı
LAUSD:	Los Angeles Unified School District
LCPAE:	Local College Placement and Advising
LEA:	Local Education Agency
LEA:	Local Education Associations
LPDC:	Local Professional Development Committees
LPDC:	Local Professional Development Committee
MEB:	Milli Eğitim Bakanlığı
METK:	Milli Eğitim Temel Kanunu
MISD:	Mason Independent School District
MMTSP:	Multiple Methods of Teaching and Student Preparation
NCLBA:	No Child Left Behind Act
NIOSH:	The National Institute for Occupational Safety and Health
NORA:	The National Occupational Research Agenda
NPE:	National Parent Teacher Association
NSA:	National Services Agenda
NTPS:	National Teacher and Principal Survey
NYSCATE:	New York State Association for Computers and Technologies in Education
NYSEL:	New York State Education Law
NYSSBA:	New York State School Boards Association
NYSTCE:	New York State Teacher Certification Examinations
NYSTPP:	New York State Teacher Preparation Program
OAC:	Ohio Administration Code
OAE:	Ohio Assessments for Educators
OBCI:	Ohio Board of Certification and Inspection
ODEW:	Ohio Department of Education and Workforce
ODHE:	Ohio Department of Higher Education
OECD:	Organisation for Economic Co-operation and Development
ORC:	Ohio Regulations Code
OSHA:	Occupational Safety and Health Administration

ÖABT:	Öđretmenlik Alan Bilgisi Testi
ÖBA:	Öğretmen Bilişim Ağı
ÖMK:	Öđretmenlik Meslek Kanunu
PC:	Professional Certification
PDS:	Performans Değerlendirme Sistemi
PLO:	Professional Learning Opportunities
PSAT:	Preliminary Scholastic Aptitude Test
PTL:	Professional Teacher License:
PY:	Personel Yönetimi
RTTT:	Race to the Top
SAT:	Scholastic Aptitude Test
SBOEL:	State Board of Education of Ohio
STC:	Specialized Teacher Certification
STEM:	Technology, Engineering, and Mathematics
STL:	Standard Teaching License
STR:	Science of Teaching Reading
TAC:	Texas Administraiton Code
TEA:	Texas Education Agency
TEC:	Texas Education Code
TEsES:	Texas Examinations of Educator Standards Courses
THECB:	Texas Higher Education Coordinating Board
TR:	Türkiye
TSTL:	Temporary Standard Teaching License
TYT:	Temel Yeterlilik Testi
UIP:	University Intern Program
US:	United States
YKS:	Yükseköğretim Kurumları Sınavı
YÖK:	Yüksek Öđretim Kurulu

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	v
-------------	---

KISIM A TEMEL KAVRAMLAR

1. BÖLÜM

İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİ KAVRAMI VE GELİŞİMİ

Bölümün Amacı.....	3
Öğrenme Hedefleri.....	3
Giriş	4
İnsan Kaynakları Yönetimi.....	4
İnsan Kaynakları Yönetiminin Kuramsal Temelleri	12
İnsan Kaynakları Yönetimi-Personel Yönetimi.....	13
Özet	15
Tartışma Soruları.....	16

2. BÖLÜM

EĞİTİM ÖRGÜTLERİNDE İNSAN KAYNAKLARININ YÖNETİMİ

Bölümün Amacı.....	17
Öğrenme Hedefleri.....	17
Giriş.....	17
Eğitimde İnsan Kaynaklarının Yönetimi.....	18
Eğitimde İnsan Kaynakları Yönetiminin İşlevleri.....	19
Türkiyede Öğretmen Performans Değerlendirmesi	27
Abd'de Öğretmen Performans Değerlendirmesi	29
Öğretmenlerin Yetiştirme ve Geliştirmesi	30
Öğretmenlerin İş Sağlığı ve Güvenliği.....	34
Özet	36
Tartışma Soruları	36

3. BÖLÜM

TÜRKİYE VE ABD EĞİTİM SİSTEMLERİNİN YAPI VE İŞLEYİŞİ

Bölümün Amacı.....	37
Öğrenme Hedefleri.....	37
Giriş	37

ABD Eğitiminin Yapısı ve İşleyişi.....	38
ABD'de Okullar.....	41
Türkiye' de Eğitimin Yapı ve İşleyişi.....	42
Türkiye' de Okullar.....	43
Özet.....	43
Tartışma Soruları.....	44

4. BÖLÜM

KARŞILAŞTIRMALI EĞİTİM METODOLOJİSİ

Bölümün Amacı.....	45
Öğrenme Hedefleri.....	45
Giriş.....	45
Araştırmanın Amacı ve Alt Amaçlar.....	47
Araştırmaya İlişkin Kaynaklar ve Ulaşılması.....	47
Kaynakların Analiz Edilmesi.....	48
Geçerlik ve Güvenirlik.....	49
Özet.....	50
Tartışma Soruları.....	51

KISIM B

KARŞILAŞTIRMALI ANALİZ

5. BÖLÜM

TÜRKİYE VE ABD'DE ÖĞRETMEN İSTİHDAMI

Bölümün Amacı.....	55
Öğrenme Hedefleri.....	55
Giriş.....	56
Türkiye'de Eğitimde Öğretmenlerin İstihdamı.....	56
Amerika Birleşik Devletleri'nde Öğretmenlerin İstihdamı.....	58
Karşılaştırmalı Analiz.....	70
Özet.....	76
Tartışma Soruları.....	77

6. BÖLÜM**TÜRKİYE VE ABD'DE ÖĞRETMENLERİN MESLEKİ GELİŞİMİ**

Bölümün Amacı.....	79
Öğrenme Hedefleri.....	79
Giriş.....	79
Türkiye'de Eğitimde Öğretmenlerin Mesleki Gelişimi	80
Amerika Birleşik Devletleri'nde Öğretmenlerin Mesleki Gelişimi.....	82
Karşılaştırmalı Analiz	90
Özet	94
Tartışma Soruları.....	95

7. BÖLÜM**TÜRKİYE VE ABD'DE ÖĞRETMEN ÖZLÜK HAKLARI**

Bölümün Amacı.....	97
Öğrenme Hedefleri.....	97
Giriş.....	97
Amerika Birleşik Devletleri'nde Öğretmenlerin Özlük Hakları	99
Karşılaştırmalı Analiz	104
Özet	108
Tartışma Soruları.....	108

8. BÖLÜM**TÜRKİYE VE ABD'DE ÖĞRETMEN DENETİMİ**

Bölümün Amacı.....	109
Öğrenme Hedefleri.....	109
Giriş.....	109
Türkiye ve ABD'de Öğretmen Denetimi	110
Karşılaştırmalı Analiz	121
Özet	126
Tartışma Soruları.....	126

9. BÖLÜM**SONUÇ VE ÖNERİLER**

Bölümün Amacı.....	127
Öğrenme Hedefleri.....	127
Giriş.....	128

Çalışmada Elde Edilen Sonuçlar	128
Elde Edilen Bulgulara İlişkin Tartışma.....	130
Araştırma ve Uygulamalar İçin Öneriler	138
Özet	140
Tartışma Soruları.....	141
Kaynakça.....	143

KISIM A

TEMEL KAVRAMLAR

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesinin temel hedefi, personel yönetimi/insan kaynakları yönetimi kavramının ABD’de köklü bir geçmişe sahip olması ve bu alanda önemli sayıda çalışmanın yapılmış olmasıdır. İnsan kaynakları yönetimi, günümüzde yalnızca özel sektörle sınırlı kalmamakta; kamu kurumlarında ve özellikle eğitim örgütlerinde giderek daha önemli bir rol almaktadır. Türkiye’de de Millî Eğitim Bakanlığı’nca, son yıllarda personel geliştirme amacıyla düzenlenen seminerler ve hizmet içi eğitimler bu durumun bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Tarihsel olarak ekonomi alanında ortaya çıkmış bir disiplin olmasına rağmen insan kaynakları yönetiminin eğitim örgütlerindeki yansımalarının giderek daha belirgin hale geldiği aşıkardır.

Eğitimde insan kaynaklarının yönetimi, okulların ve eğitim kurumlarının işleyişini belirleyen önemli unsurlardan biridir. Eğitim sistemi, yapı ve işleyiş açısından yoğun insan gücü gerektiren bir niteliğe sahiptir. Pek çok ülkede öğretmenlerin, kamu çalışanları içerisinde istatistiksel olarak oldukça yüksek bir orana sahip olduğu görülmektedir. Eğitim sistemi içerisindeki insan kaynaklarının büyük bölümünü de öğretmenler oluşturmaktadır ve bu oran birçok ülkede yüzde 80’ler civarındadır. Eğitimde insan kaynaklarının yönetimine ilişkin uygulamalarda ülkeler arasında bazı benzerlikler bulunmakla birlikte önemli farklılıklar da söz konusudur. Ülkelerin sahip oldukları sosyokültürel özellikler, ekonomik gelişmişlik düzeyleri ve siyasal tercihleri, eğitim sisteminin yapısını belirlemenin yanı sıra insan kaynakları yönetimine ilişkin politikaları da şekillendiren temel faktörlerdir.

Farklı eğitim sistemlerinin karşılaştırılmasına yönelik analizler ise karar verilere sorun çözme süreçlerinde ve reform arayışlarında yol gösterici olabilir.

Bu ünite üç bölüm yer almaktadır. Bu bölümler;

İnsan kaynakları yönetimi kavramı ve gelişimi

Eğitim örgütlerinde insan kaynaklarının yönetimi

Türkiye ve ABD’de eğitimde yapı ve işleyiş

Karşılaştırmalı eğitim metodolojisi olarak belirlenmiştir.